

RAHVUSLIKKUS KUI LASTEAIJA ERIPÄRA JA VÄÄRTUS

Kujunduselemendid

Jänesselja Lasteaias tegeletakse süvitsi eesti rahvakultuuri tundmaõppimise ja hoidmisega. Samuti on lasteaia üks väärtustest koostöö, heatahtlikkuse ja turvalisuse kõrval rahvuslikkus.

Meie jaoks tähendab rahvuslikkus:

- räägin õiget eesti keelt, püüan vältida slängi;
- tean, kus on minu juured;
- austan ja annan edasi traditsioone;
- hindan rahvuskultuuri;
- olen kursis eesti rahvapärimusega (laulud, mängud, tantsud, rahvapillid, rahvaluule, rahvarõivad/kandmistraditsioonid, rahvatarkus, muinasjutud, muistendid, vanasõnad, mustrid, tähtpäevad, traditsioonid jm).

Ka Johannes Käis on öelnud: *Kasvatuse ja hariduse ülesandeks on meie kultuuri väärtusi tulevaile põlvile edasi anda, neid meie kultuuriliste varanduste pärijateks teha* (Käis. Kooliraamat, 1996, 2004).

Rahvuslikke elemente kasutatakse keskkonna kujundamisel nii lasteaia üldruumides kui ka rühmas. Ka lasteaia sümbolika (sh kodulehekülg) on ajendatud Pärnu kihelkonna rahvarõivastest. Koostööd teeme Pärnu Muuseumiga ning käime õppekäikudel Kurgja Talumuuseumis.

Koridori ja rühmaruumide seinu kaunistab rahvarõiva seeliku triibustik (tehtud värvilistest kaltsuvaiba kudumise paeltest), kuhu on hea laste töid või fotosid kinnitada

Lasteaias on nn vana vara tuba, kus on kangasteljed, poiste puidutöö pink ja kõikvõimalikud vana aja tööriistad.

Vana vara tuba

Lasteaia eripärast ja väärtustest lähtuvalt seatakse igal õppeaastal vähemalt üks õppe- ja kasvatustegevuse eesmärk asutuse tegevuskavas ning iga rühma tegevuskavas. Rahvakultuur on üks valdkond, mida kavandavad õpetajad nädalaplaanis, sh rahvapärimus on lõimitud teiste tegevustega, s.o mängu, mina ja keskkonna, keele ja kõne, matemaatika, kunsti, liikumise ning muusikaga.

Sisehindamise valdkonnas hindab õppealajuhataja tegevuste vaatluse ajal ka rahvuslikkuse kui väärtuse toimivust, st kuidas kasutab õpetaja lõimitud tegevustes rahvuslikke elemente (mõistatusi, vanasõnu, rahvajutte, -laule jms).

Pedagoogide eneseanalüüsis hindavad õpetajad enda tegevust seoses rahvakultuuriga:

- õpetan lastele rahvuslikke mängu;
- tutvustan rahvatraditsioone;
- laulan lastega rahvalaule;
- rahvajutud, vanasõnad, kõnekäänud ja mõistatused kuuluvad nädalaplaani;
- tutvustan lastele vana aja asju ja elu-olu;
- minu poolt korraldatud ettevõtmised, üritused ja peod on rahvuslikus võtmes;

- kasvukeskkonna kujundamisel kasutan rahvuslikke elemente.

Lastevanemate tagasisideküsitluses ootame hinnangut väidetele:

- laps oskab rahvalaule, -mänge jm rahvakultuuriga seonduvat;
- perepidude läbiviimisel on kasutatud rahvuslikke elemente;
- kasvukeskkonna kujundamisel on kasutatud rahvuslikke elemente.

Peale väärtuste sõnastamise ja nende sisu täpsustamise 2010.a kevadel on süvendatult ja teadlikult tegeletud rahvakultuuri edasi andmise ja arendustööga. Et pärandit edasi anda, selleks on vaja seda ise tunda. Nii toimuvadki meil asutuse sisesed koolitused töötajatele, nt toimus õppereis Viljandisse, kus külastasime Pärimuskultuuri Aida teabekogu ning Viljandi Kultuuriakadeemiat; mitmed korrad on Anu Randmaa rääkinud meile rahvarõivaste kandmise ja valmistamise traditsioonidest, rahvarõivast ja rahvuslikust rõivast, laste rõivastest ning rahvuslikest ehetest; toimus Mikk Sarve koolitus pärimusõppest ja õuesõppest jms. Iga õppeaasta lõpetamise reis on seotud pärandkultuuriga (nt reis Setumaale, kus Saatse muuseumis saime sõira valmistada; Kabli looduskeskuses saime osa pärandkultuuri programmist *Maalt merele ja merelt maale*, sellel aastal võtsime osa muuseumiööst). Kultuuripärandi aasta tähistamiseks toimus igal kuul asutuse-sisene käsitöö töötuba, mille raames töötajad kahel korral kuus teispäeva lõuna ajal said teha peenemat näputööd meie oma töötajatest-käsitööhuviliste juhendamisel. Nii näiteks:

- jaanuar, külmakuu – TALI TAHAB TALLUKAIDA, VILU VILLAST RIIETA! Kleidi või rahvariide seeliku õmblemine.
- Veebruar, helmekuu – KUI ELAN, OSTAN HELMED, KUI KASVAN, KATAN KAELA! Anu Randmaa õpetab helmekee tegemist ning räägib juurde pärimust.
- Märts, õiekuu – KUS NÕEL EES, SEAL NIIT TAGAJÄRELE! Õppisime lilltikandit.
- Aprill, vöökuu – PAREM ILMA TÖÖTA KUI KÄIJA ILMA VÖÖTA! Vöö- ja paelapunumine.

2011.a suvel käis viis lasteaia töötajat endale ise kannelt meisterdamas. Selle aasta laulu- ja tantsupeoks õppisid huvilised selgeks ka kandlemängu (õpituba toimus kaks korda kuus), sedagi oma kandlemänguuskusega töötajate juhendamisel.

Kandlemängijad laulu- ja tantsupeol laule saatmas

Mais 2010.a toimus esimene Jänesselja Lasteaia laulu- ja tantsupidu, kultuuripärandi aastal ja Eesti Vabariigi 95. sünnipäeva auks toimub Eesti lipu päeval (4.06.13) Jänesselja Lasteaia II

laulu- ja tantsupidu *Lapse lood ja laulud*, kus keskendusime kohalikule (Pärnumaa ja Lääne-Eesti) pärimusele.

I (2010) ja II (2013) laulu- ja tantsupidu

Laulu- ja tantsupidu *Lapse lood ja laulud* kava oli koostatud lapse elukaare ja maailma avardumise põhimõttel. Lapse sündimise ime avasime regilaulude *Ilma, ilma, laps on tulnud ilma* ja *Memme vaev* ning laulu ja liikumisega *Lapse kasvamise laul*. KODU teema laulsid, mängisid ja tantsisid avatuks meie kõige väiksemad, kellega liitusid hiljem ka suuremad. KODUVÄRAVAST VÄLJA teema oli vanemate rühmade laste pärusmaa, kellega liitusid Sauga kooli algklasside õpilased. Üheskoos lauldi ja tantsiti PÄRNUMAAST ning EESTIMAA teema võimaldas ühistantsimist ja -mängu. Teemat avas laste mõtted ja lood, mis eelnevalt oli kogutud ja lindistatud.

4. juunil 2012.a toimus esmakordselt Eesti lipu päeva tähistamine koostöös Eesti Lipu Seltsiga, kes kinkis üritusel lasteaiale 50 käsilippu. Peo *Maa sünni ime* kava oli kokku pandud pärandipõhiselt, sh läbi tantsude, laulude ja mängu räägiti maa tekkelegendi, meie rahvuslillest ja rahvuslinnu sünnist, kodukotusest ja puude vägevusest, Kalevipojast, sini-must-valge tähendusest.

„Maa sünni ime“ – rahvapärinus suitsupäasukesest ning kolme koduvärvi tants (lipuga: Eesti Lipu Seltsi esindaja)

Lasteaial on oma looduse õpperada *Jänesselja Lasteaia temaatiline looduse õpperada – loodusobjektid (puud) rahvapärimuses*. Õpperada asub lasteaia õuealal, kus puude juurde on paigutatud plakatid puud iseloomustava tekstiga, sh on see seotud rahvapärimusega. Õpetaja koostas rakenduskõrghariduse diplomitöö raames mahuka materjali looduse ja rahvapärimuse lõimitud tegevustest, lauludest, legendidest, lugudest ja mängudest.

Plakat looduse õpperajal

Loomulikult kuulub lasteaia-aastasse rahvakalendri tähtpäevade tähistamine ning nüüd ka Eesti lipu päeva ja rahvusvahelise (rahva)tantsupäeva tähistamine. Mihklipäeval peame mihklilaata. Ka asutuse-sisestes dokumentides püüame leida kohti rahvakultuurile, nt kodukorras avab teemat vanasõna, koduleheküljel iga teema käsitlust ilmestab vanasõna või kõnekäänd.

Lasteaia sünnipäev rahvusliku sissejuhatusega

Rahvuslikkus ja pärandkultuur on osa meist nii nagu see peaks olema tükike meie kõigi südames. Pidagem meeles ja järgime kultuuripärandi aasta juhtlauset: *pärijata pole pärandit!*

Iga töö kannab oma vilja
/Eesti vanasõna/

Aina Alunurm
Jänesselja Lasteaia direktor